

ASTRA. SECȚIA ȘTIINȚELOR NATURALE
Biblioteca populară Vol. 4.

VICTOR STANCIU

VIAȚA ȘI OPERA PROFESORULUI

I. P. VOITEȘTI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

**POPULARIZAREA PROBLEMELOR
GEOLOGICE ASUPRA SĂRII, PETRO-
LULUI ȘI PÂNZELOR STRUCTURALE
ALE CARPAȚILOR.**

EDITAT DE ASTRA, SECȚIA ȘTIINȚELOR NATURALE

288901

BCU Cluj / Cluj University Library Cluj

BCU Cluj-Napoca

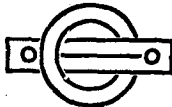

RBCFG202200450

VIAȚA ȘI OPERA PROF. I. P. VOITEȘTI

BCU Cluj / Central ^{DE} University Library Cluj

VICTOR STANCIU

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE „ARDEALUL” CLUJ.

PROF. DR. I. P. VOITEȘTI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

I.

Prietenul meu *Ion Popescu Voitești* împlinește 60 ani. Il cunoaște multe lume din țară și din străinătate. Străinătatea care se interesează de constituția pământului țării noastre, de trecutul și frământările pământului din jurul Carpaților românești, cunoaște mai bine pe Profesorul *Voitești* decât îl cunosc conașionalii lui dintre Tisa și Nistru și mai ales câțiva detectivi indigeni ai scoarței pământului românesc.

„Nu știi, n'am văzut, nici pe acolo n'am trecut“ și nu te pui rău cu nimeni. Cunoști și te faci că nu știi cine e. E atât de ușor să închizi ochii și mai ales să păstrezi părerile pe care le ai, să ridici puternicului în fața căruia stai, închinăciuni, smirna și tămâia laudei.

Prietenul *I. Voitești* nu e dintre ei. Scopul spre care aleargă el e înaintarea și binele tuturor. Când ai inima curată, când nu ai pentru nimeni ranchiune și invidie, de ce nu ai putea să-ți spui gândul tău lă-

murit, fără reticențe și fără înconjur? Colegul *Voitești* și-l spune, oriunde ar fi, înaintea oricui ar fi. Iar atunci când e vorba să-și apere o convingere științifică afirmă lucrurile cu atâta tărie și sprijinit de atâtea argumente, încât chiar cei mai buni cunoscători ai chestiunii discutate cedează, deși despre geologi, ca și despre filologi, nu s'ar putea spune că sunt dintre oamenii cari fac concesiuni.

În viața mea, o singură dată am auzit despre un filolog, din cea mai autentică sursă, dela nevasta lui, că ar fi o fire conciliantă și că admitea chiar și părerile soacrei sale. Cred că în fața acestor fapte s'ar putea admite că sunt și filologi docili, dar despre geologi, după cât îi cunosc eu, nu se poate afirma acest lucru. Fac ce fac, storc argumente din piatră, din întâmplări petrecute acum câteva milioane de ani, răstoarnă stratele de câteva sute de metri grosime unele peste altele, le încalecă, le trec prin ferestre, le botează cu nume streine, cât se poate mai puțin clare și mai întortochiate, ca să poată cuprinde în ele tot ce e haotic, își apără părerile luându-se unii pe alții de mărturii, dar nu cedează.

Geologii, acești detectivi ai crustei pământului, ca oricare detectiv al societății omenești, prind în hărți, chipurile delicvenților lor — clienți, pe cari pentru desfătarea ochilor și o mai ușoară distingere, îi pudrează în toate nuanțele curcubeului, iar pentru o și mai ușoară identificare le mai fac și profilele. Aceste profile dau de cele mai multe ori prilej la interminabile discuții. Să facă profilul și să prinză caracterul general al delicventului pe care îl studiază, iată problema ce și-o pune fiecare geolog.

Stratele geologice ale scoarței pământului, întocmai ca și bucățile unei plăcinte cu mere, tăiate în petece și puse unele peste altele, pot avea o formă și o interpretare diferită. Geologii caută să așeze bucată lângă bucată astfel ca să dea o cât mai fidelă icoană a plăcintei originale. Aceste profile cuprind mișcările feței pământului. Dar profesorul *Voitești*, marele meșter al profilelor, are o uimitoare memorie topografică. Din memorie desemnează profilele persoanelor cunoscute cu porțiunile juste ale fiecărui organ, cu caracteristicile fiecărei părți a feței. El poate să-ți spună despre o persoană oarecare,

cum îi e diformată fața și cum i se contractează buza de vreun tic nervos. Iar când e vorba de vreun profil al feței pământului, aici nu mai poate fi vorba de scăpări din vedere. Așează just la locul lor bucățelele de plăcintă, legându-le ici colea, unde se cade, cu „marmelada eruptivă“, le încalcecă, le suprapune prin țâsniri și subîmpingeri în solzi și pânze, dând și altora ideea clară a marilor frământări ale crispatei fețe a pământului românesc.

La examenele de capacitate ale profesorilor secundari cu specialitatea științele naturale din anul 1934, profesorul *Voițești* examina din geologie, discutând cu fiecare candidat regiunea ce a studiat-o, sau străbătut-o candidatul în timpul excursiunilor făcute cu elevii. La toți le da deslușiri și amănunte asupra regiunii, cu atâta precizie și exactitate încât punea în uimire pe cei cari nu-l cunoșteau îndeajuns. El cunoaște toate regiunile țării întregite și și-a întipărit în memorie toate caracteristicile geologice și topografice ale regiunilor prin care a trecut. La fel dezvoltă amănuntele regiunilor pe care le cunoaște și în diferitele congrese geologice sau întruniri științifice. Memoria lui

pentru amănunte geologice și topografice încheagă într'un sistem unitar toate cunoștințele ce le are asupra unei regiuni, sintetizează cioburile, prinzându-le în rețeaua logicei lui oltenesti, ale bogatei experiențe pe teren și ale îndelungatelor studii și lecturi pe care le-a făcut în cursul anilor. Nu e deci nici o mirare că cele mai complete studii de sinteză geologică la noi în țară le-a dat profesorul *Voitești*.

Această putere de sinteză și coordonare a faptelor o mai întâlnim în studiile prietenului său *G. Munteanu-Murgoci*, răpit de moarte atunci când mai avea multe de dat lumii, și ea tradează buna școală a marelui deslegător de drumuri: profesorul *Mrazec*. Toți elevii maestrului au această pornire spre sinteză a lucrurilor, dar dintre toți elevii lui, nu o are în aceeaș măsură nici unul, cum o are cel mai vechiu și cel dintâi dintre elevii lui, profesorul *Voitești*.

Iubit de toți câți îl cunosc, discutând cu toți cari au o părere asupra geologiei țării noastre, luptând cu toți pe cari sinceritatea lui i-a ridicat împotriva sa, susținând și îndrumând pe toți cari sunt în cercul preocupărilor și activității sale, vioi

și cu sufletul deschis, cu inima în palma care îți strânge mâna, și cu sufletul pe buze, cine poate crede că prietenul meu *Ionică Voitești* împlinește 60 ani. Singură matricula botezaților din satul *Voitești* (Gorj) stă mărturie și arată că la 18 Noembrie 1876 s'a născut *Ion*, băiat, fiul gospodarului *Ion Popescu* și al soției sale *Ana*, născ. *Băluțescu-Rădoși*.

II.

Dacă n'ai fost în casa prietenului meu *Voitești*, nu-î cunoști vinul. Un vin bun, tare și aromat, cum sunt sufletele și cuvintele Oltenilor. În comerț nu poți găsi acest vin de *Voitești*. Din podgoria părintească se stoarce în fiecare an atâta vin de cât are nevoie prietenul meu pentru casa lui primitoare și pentru musafirii casei. Tulburelul acesta limpezește ochii și mai ales graiul descătușat de sfiala întâiei vizite. Când te plângi că e prea tare vinul, prietenul meu Ionică îți răspunde: „nu e tare vinul, ci e slab Românul“, iar cu mâna prinde sticla și umple paharele, căci olteanul la masa lui nu poate vedea pahare goale.

Când e vinul bun și tare, sau mai scurt spus: tare bun, gazda casei primește acest certificat cu oarecare mulțumire, simțind și el că se spune un adevăr. Profesorul *Voitești* știe și el cum e vinul din polobocul lui, dar mîntea obișnuită să caute alte cărări neumblate de toată lumea, să dise-

ce simplele constatări și să cerceteze nu cumva vor fi și alte cauze decât cele recunoscute de toți, nu se mulțumește cu simpla constatare că are vin tare și bun, iar nepotrivirea o găsește în slăbiciunea Românilor.

Indoiala e prima treaptă a filosofării. Să nu te mulțumești cu constatările lumii întregi, ci să cauți alte explicații posibile lucrurilor cunoscute, iată drumul care trebuie să-l bată orice cercetător și om de știință. Spiritul de contradicție, întâlnit atât de des la oamenii de știință, nu are la bază îndârjirea negațiunii, ci curiozitatea speculativă. Omul de știință spune uneori contrariul temerilor sale, îi place să găsească împotriri în păreri, caută argumente convingătoare și le susține cu cerbicia, care transformă discuțiile în dispute veninoase și necruțătoare, dar e vesel atunci, când învingător sau învins, vede lămurindu-se aurul anumitor principii în focul luptelor la care a contribuit și el. Dacă prietenul meu nu ar avea în suflet înăscută această curiozitate speculativă a cercetătorului, probabil că n'aș putea spune prea multe despre el și opera lui. Scrierile lui ar fi simple constatări prinse în

cuvinte închegate, cu citațiuni din scrierile înaintașilor notați în josul paginilor, sfioase concluzii ale unei logici școlastice, capitole de tămâieri și mulțumiri acelora cari au „facilitat ducerea la bun sfârșit a operei“ și pagini multe de bibliografie, incontestabila dovadă a unei erudiții cerută lucrărilor de geologie. Dar scrierile profesorului *Voitești* au foarte puțin din aceste mirodenii ale obișnuitelor opere științifice. Autorii sunt citați în istoricul ce-l face chestiunei despre care scrie, sau atunci când îi combate, n'are tămâieri și nici nu aduce mulțumiri, căci consideră întreaga operă rezultat al muncii și strădaniilor sale, iar bibliografia este redusă la citarea celor câteva scrieri a căror cunoaștere e necesară pentru pătrunderea operei. În cele mai mici scrieri, de abia 2 pagini, vei găsi o operă de sinteză, de directive; în câteva rânduri pe cari le scrie, vei găsi un suflet frământat de problemele pe care le tratează. Dovada o face chiar prima lui lucrare științifică, apărută în revista paleontologică din Viena, vol. XX, 1909, în care tratează „*Aparițiile anormale la Numuliți*“. Când alții, începători, s'ar fi mulțumit să înșire speciile de bănuței de pea-

tră, încleștați în calcarul numulitic dela Albești, *Voitești* compară, cercetează speciile și găsește apariții anormale: o spintecare și o dedublare la camera inițială a Numuliților și expune pentru întâia dată un fapt pe care în urmă l-au mai observat și alții la alte specii. Și la fel cea din urmă scriere: *Evoluția geologică-paleogeografică a pământului românesc*, o operă de largă sinteză în care „ușor, ca din cutie scoate lumile din haos“ și arată în cadrul evoluției globului, cum și-a scuturat pletele de ape pământul românesc: este o grandioasă viziune de artist și om de știință. Intre cea dintâi și ultima lucrare, cele 110 lucrări de specialitate toate au valoarea și caracterul lor de originalitate și noutate pentru ziua în care au apărut.

Să nu credeți că în aceste 112 lucrări prof. *Voitești* ar fi căutat originalul și ineditul. Nu. Noutățile scrierilor lui sunt rodul distincțiunilor precise ale noțiunilor, al observațiunilor îndelungate, al discernământului logic, întruchipări ale unei memorii topografice cum rare ori ne este dat să vedem. Manuscrisele lui, cu litere mari și colțuroase, sfârșite în cârligele

luptătorului tenace, sunt pline de intercalațiuni, de cuvinte scrise deasupra rândurilor, încât par manuscrise cirilice și sunt dovada unor lucrări muncite, revăzute, întregite și schingiuite. În tipar ele apar împărțite în capitole, însemnate cu cifre romane și litere mari, divizate în subcapitole, indicate cu cifre arabe și litere mici, numele scrise cu aldine, iar ideile dozate în aliniate. Această perietură și costumare pentru publicul cititor, dovada simțului lui de ordine, o face în copia scrisă la mașină după ieroglifele originale. Și nu arareori se întâmplă, ca să facă câte o intercalare chiar și în zățul culegătorilor tipografi — căci, deși plătește cinstit, vă rog să mă credeți că nu e ușor să fi tipograful profesorului *Voitești*.

După revenirile ce le face adeseori asupra subiectelor tratate, se vede că nici chiar după ce a apărut studiul, nu-l lasă îngropat în atenția și uitarea specialiștilor: Il reia, îi adaugă fapte noi, parecă ar zice: — De, nu-î tare vinul, poate-i slab Românul, dar ar mai putea fi și altă cauză...

III.

Vorbim de vin și ne îmbătăm de alte considerente. Vinul de Voitești din podgoriile Gorjului pârguit în coastele mulcomelor undulații deluroase ale Subcarpaților Olteniei e chintesența olteanului și a firii lui: natural, dulce-acrișor, aromat, harnic în pas săltăreț și legănat aleargă prin vinele omului. Dacă faci pe Grecul, el face pe Tudor și te culcă la pământ.

În partea de sus a Jiului, în Gorj, pe Valea Amaradiei, la 15 km. de Târgu-Jiu, pe spatele unui deal cuprins între 2 văi care se varsă în Amaradia, e satul Voitești. Cum la fiecare aruncătură de piatră găsești câte un sat în această regiune a Gorjului, ca nu cumva satul Voitești să apară prea mare, e împărțit în Voiteștii de deal și Voiteștii de vale. Fapt e că amândouă sunt pe deal și din oricare parte ai porni, în oricare direcție ți-ai îndrepta pașii, dai de vale. Ochiul tău colindă molcomele povârnișuri ale colinelor, care se pierd în toate direcțiunile, și abia găsești

Casa părintească a prof. VOITEȘTI.

așezările omenești, observând pometurile grădinilor, ceața și fumul ce acopăr în timpul însângeratelor apusuri aceste cui-buri de Olteni. Satul Voitești de pe deal pare o podgorie a Bălăneștilor dela vale.

Încă nu cunoaștem interdependența strânsă între teren și omul care-l locuiește. Se pare că pământul dă poamelor care se pârguesc la soare ceva din dulceața și caracterul lui, dar el mai dă și locuitorilor ceva mai mult decât țărâna, pe care mai târziu și-o cere înapoi. Cum ne-am putea explica altfel faptul, că regiunile care în cursul vremurilor geologice au fost mai frământate, sunt totodată locuite de oameni cari au luat parte activă la frământările veacurilor istorice: În ochii Moșilor pare că vezi flacărele pe cari Horia și Iancu le aprindeau în timpul revoluțiilor lor pe crestele munților, focuri cari și ele evocă în fața noastră jărăticul, ce-l revărsau pe nări aceiași munți în timpul activității lor vulcanice.

La fel, Țara Banilor craioveni și a Domnului Tudor pare a fi și pământul pe care smeii daci l-au apărat cu mai multă îndârjire. Numai dupăce împăratul Traian a cucerit aceasta regiune în al doilea răz-

boiu dacic, distrugând grădiștele de pe versantul nordic al acestor munți, a pus stăpânirea statornică a graiului latin pe aceste plaiuri. Cu toată uniformitatea aparentă a geologiei Olteniei, în acest pământ s'au dat cele mai acerbe lupte între ape și pământ. Unde se găsește o trecere mai chinută decât a Jiului prin Pasul Vulcanului croit de el? Ce să mai zicem de grandioasa trecere a Dunării prin Cazanele ei, cu valurile ei neorientate, cu ezitățile ei, pornind când spre est, când spre sud-est, când în direcția nord-estică a râului Cerna, ca să se sbată de toate pietrele până la Turnu Severin? Carpații sudici cu toate injecțiunile lor de granite și amfibolite, cu pânze de cristalin ce se încălescă, cu calcare mezozoice fierte în cazanele magmelor ce au țâșnit printre pânzele de cristalin, nu arată ele un pământ tot atât de frământat ca și sufletul Oltenilor ce locuiesc acest colț de țară?

Aici în preajma Munților Getici, aici în Gorjul Târgului Jiu, unde vinul cules acum 3 ani mai fierbe încă, oamenii sunt cu totul altfel decât Oltenii din șesul Doljului cu grâne. Comunele din regiunea Târgului Jiu au la spatele lor munții de

granit ai Vălcanului și oamenii lor au și ei acelaș granit în spate, ceea ce îi face să aibă spinarea înțepenită, puțin flexibilă. Cuvintele lor, întocmai ca și râurile ce coboară din aceiași munți, sunt limpezi, străvezii, nu ascund nimic în ele, sunt repezite, nemeșteșugite și în loc să ocolească piedecile, le atacă direct, cu gândul să le străpungă.

Profesorul *I. P. Voitești* a luat cu asalt, prin luptă dreaptă, orice situație a avut în cursul anilor, și nu arareori prin sinceritatea acțiunilor și cuvintelor sale și-a mărit rezistențele ce a trebuit să le învingă. Cu toatecă numai despre morți nu se spune decât bine și astfel așa avea dreptul să-i spun prietenului *Voitești* în acest loc greșeli pentru care a întâmpinat atâtea greutăți și pentru cari acțiunile lui cele mai curate au fost răstălmăcite; dar n'are nici un înțeles să o fac, le cunoaște și el și nici în viitor nu ar putea acționa altfel, căci așa e structura lui sufletească: sinceră, fără ascunzișuri, fără felonii; isvor de munte care se prăbușește, reușește, sau se sfarmă în picuri cu irizații spectrale, dar rămâne tot limpede și fără noroaie.

IV.

Oriunde ar fi un Oltean îl poți cunoaște a) după nume, căci foarte adeseori își atașează la nume și pe acela al satului natal (Argetoaia, Sisești, Voitescu, Obreja, Dianu, etc.), b) vorbește despre comuna lui, Oltenia sau Oltenii lui, c) va fi în societatea altor Olteni, cari împlinesc cele două condiții de mai sus. Dacă se numește Ionescu sau Popescu, atașarea numelui localității natale este o necesitate, dar Olteanul e atât de legat de satul lui natal, încât după o vreme nici nu mai întrebuințează decât numele acestuia. Pe colegul *Voitești* toată lumea îl cunoaște numai după acest nume al satului natal.

Tot atât de mult ține Olteanul la școlile și profesorii pe cari i-a avut. Alunecând cu gândul la cele trecute vremi, profesorul *Voitești* amintește adesea de primul său dascăl dela școala primară a comunei sale natale, de învățătorul *Alboiu*, care făcea el atâta carte câtă se cerea, dar parecă învăța mai multă omenie pe micii lui

școlari. Prima viziune care s'a întipărit în mintea școlarului Ion Popescu de 5 ani, a fost plivirea de păr de lup, întreprinsă de învățătorul Alboiu în capul unui elev mai măricel. Smocul de păr, ce a rămas în mâna învățătorului, e o imagine care a stăruit în mintea elevului îngrozit cu aceeaș intensitate în cursul jumătății de veac, ce s'a scurs de atunci. Profesorul mai povestește și astăzi cum ocolea școala, locul de groază, unde se smulgeau perii din cap. Această întâmplare i-a fost povătuitoare toată viața lui de dascăl: chiar când a pedepsit, nu da pedepse cari să îngrozească pe elevii lui. Cu toate acestea cu câtă dragoste ne povestește prof. *Voi-tești* despre primul său dascăl, puținul cât îl are de spus despre el!

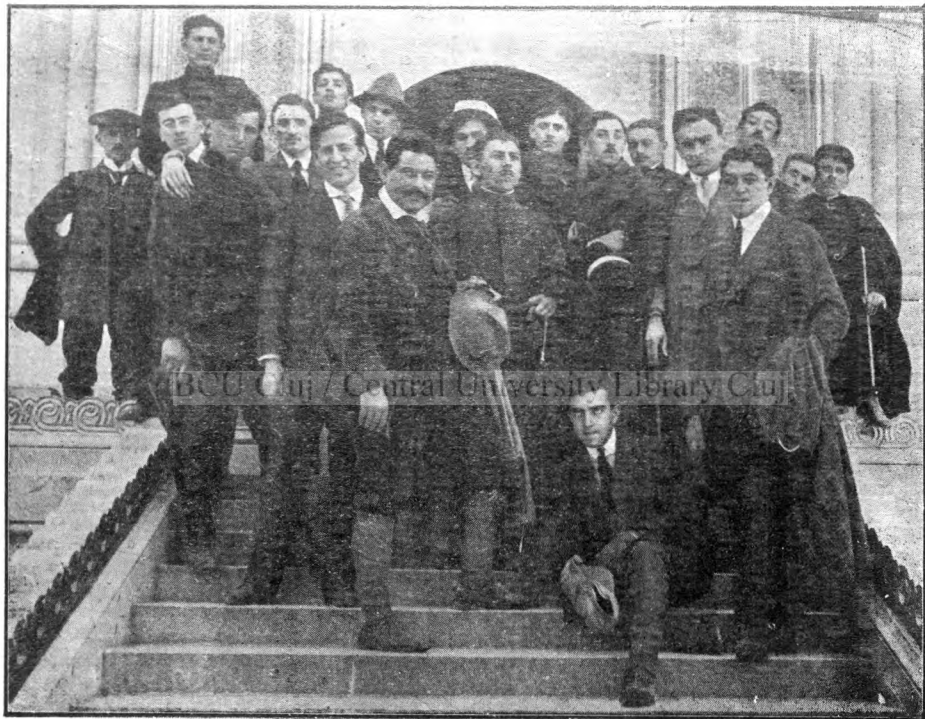
Când e vorba să ne amintim de profesorii noștri din liceu, amintirile nu mai sunt atât de vii. Imaginile remanente din această fericită vreme sunt grupate în jurul colegilor în raporturile lor cu persoana noastră, toată lumea cealaltă rămânând în planul al doilea. În timpul acesta al formării personalității, câți dascăli nu păcătuiesc? De câți dascăli își mai aduc

aminte generațiile de liceeni? De ce sunt atât de curând dați uitării profesorii din liceu? Și de ce mai persistă în mintea foștilor elevi abia câte unul sau doi profesori din cei aproape 20 ai unui liceu? Rămân în conștiință numai acei profesori cari au contribuit în orice formă la dezvoltarea personalității elevilor lor. Rămân chiar și profesorii caraghioși, cari au dat de atâtea ori posibilitate micilor lor elevi să exceleze în bine sau în rău, stârnind admirația colegilor, precum rămân și imaginile profesorilor cari au stimulat îndemnul bun, de consolidare a personalității micilor elevi.

Nu e deci de mirare că profesorul *Voițești* amintește numai de câțiva dintre profesorii liceului Carol I din Craiova. Dacă își aduce uneori aminte de profesorul *Vincenz* și de nemțeasca lui, e totdeauna în legătură cu colegul său *Gustav Vincenz*, fiul profesorului, și uneori *Lili*, sora lui *Gustav*, fica profesorului. Își aduce apoi foarte bine aminte de eforturile ce a trebuit să le facă, ca să rămână între cei dintâi ai clasei sale și de profesorii cari au înregistrat într-o formă oarecare aceste eforturi, cum ar fi profesorul de științe

naturale blăjanul *Mihali* și profesorul *Străjanu*, directorul internatului, cunoscut pentru studiile lui literare și sanscrite.

Numai cunoscând aceste mici amănunte din viața de licean ne putem da seama pentru ce a fost profesorul secundar *I. P. Voitești* iubit de elevii lui dela gimnaziul din *Slatina* și *Târgu-Jiu*, unde a început ca suplinitor al catedrei de geografie și științe naturale din Septembrie 1899 până în toamna anului 1903, când a trecut pentru anul școlar 1903—1904 la liceul real din *Tulcea*. În următorii patru ani e titularul catedrei de științe naturale la școala normală din *Câmpulung* (Muscel), iar din 1910—1919 la Liceul „*Matei Basarab*“ din capitală. Miile de elevi, ce i-a avut în cursul celor 20 de ani în învățământul secundar, își mai aduc și azi aminte de profesorul lor *Voitești*, care a rămas pentru ei ca o figură luminoasă prin avântul lui, dreptatea ce-o făcea elevilor din orice pătură veneau ei, îngrijirea părintească pentru cei neajutorați și urmărirea tenace a celor îndărătnici. Nu rareori mi-a fost dat să asist la câte o conversație ce o avea întâmplător cu unul din foștii lui elevi: — „Stai, tu erai în

Prof. VOITEȘTI în excursiune cu elevii Liceului Matei Bășarab,

banca din urmă de lângă fereastră...“ și memoria lui topografică îl fixa pe loc și în urmă rula tot filmul clasei de atunci.

Cred că e plăcută dar și foarte ingrată meseria de profesor secundar în capitală. Când trece un profesor pe lângă elevii lui, aceștia stau tot atât de liniștiți parcă ar trece tramvaiul încărcat în orele de masă. Nu admiră nimic și nu se entuziasmează. Diferințele atât de mari între mentalitățile elevilor din aceeași clasă, pe cât de diferite sunt stările părinților și casele din care vin, nu admit o uniformizare și echilibrare a sufletelor, cari caută în școală numai o instrucție necesară pentru câștigarea unei diplome. Unde vei găsi profesorul care să prindă sufletele acestor copii, să le răpească cu el, să creeze acea comuniune psihică care modelează intelectul și inimile? Dacă nu ai cel puțin această mulțumire, de-a ști că ai modelat câteva inimi, ce stearpă e viața dascălului, care an de an predă aceeași materie și e forțat să combată aceeași indolență!

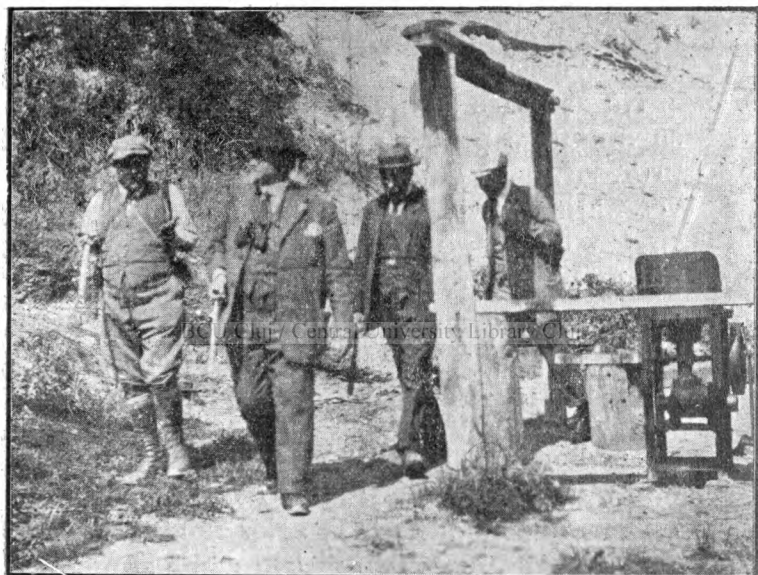
Am rămas surprins când am văzut elevii bucureșteni ai profesorului *Voitești* cum vin în orice împrejurare în jurul lui și cu câtă admirație vorbesc de dascălul

lor. Vor fi aceștia din generația dinaintea de război... va fi profesorul *Voitești* unul din cei cari a putut învinge inerția și nepăsarea marelui oraș, sau poate mă înșel eu în aprecierile mele ... las să judece cititorul.

Nu aș putea să închei acest capitol fără să amintesc pe cel mai prețuit dascăl al profesorului *Voitești*, pe profesorul universității din București *Ludovic Mrazec*. În 1895 *I. Popescu Voitești* trece examenul de bacalaureat la universitatea din București — bacalaureatul se da atunci la universitate — și în toamna aceluiaș an se înscrie la facultatea de medicină a aceleiaș universități.

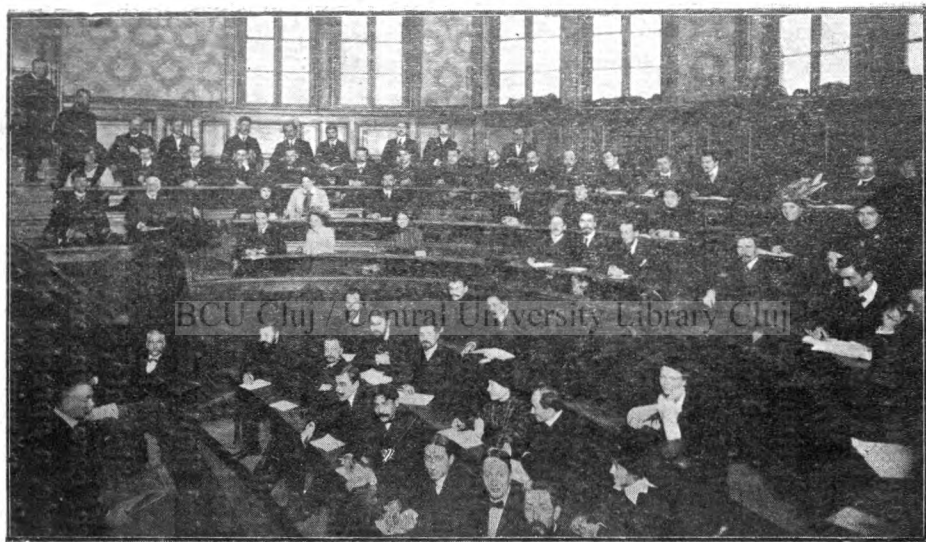
Secționează și face anatomie, asistă la operații și e entuziasmat de viitoarea lui misiune de tămăduire a celor bolnavi. O mică revoltă în contra vieții cazone și medicinistul *Voitești* trebuie să schimbe facultatea și să dea examen de concurs pentru un loc în școala normală superioară. La facultatea de științe vine în contact cu tânărul profesor de mineralogie *Ludovic Mrazec* care-l captează cu totul. Profesorul de 26 ani, cu faima unui savant, ce se

întorcea dela universitățile din apus, cu
 acel farmec cuceritor de oameni, care i-a
 rămas până astăzi, și a cărui strălucire a-
 tunci încă nu era umbrită de nici o pată

Excursiunea geologilor carpatini VOITEȘTI, MRAZEC P. TERMIER

de desiluzie, cu entuziasmul anilor de a-
 tunci, cu puterea de convingere a îndem-
 nurilor sale, cu noutatea și temeinicia stu-
 diilor sale, a cucerit cu ușurință pe primii
 lui învățăcei, mai târziu apostoli ai ace-

In sala de curs a Prof. HAUG la Sorbona. X Prof. VOITEȘTI. In dreapta
lul Prof. MACOVEI.

leeaș credințe: pe *G. Munteanu-Murgoci* și *I. Popescu-Voitești*.

Acolo, în Munții Olteniei l-a dus profesorul *Lud. Mrazec* pe studentul *I. P. Voitești* la primul studiu pe teren și prima scântee scoasă de ciocanul geologic din piatra îndărătnică a aprins în inima acestuia focul sacru pentru geologie. Când ai început să ciocnești și să bați pietrele, se răzbună și ele, căci nu-ți mai dau pace viața întreagă. —

În străinătate a fost elevul profesorului vienez *Uhlig* și *Diener*, iar la Paris a trecut în 1910 examenul de doctorat de stat la profesorul *Haug*. Dar chiar și în această vreme de retragere în liniștea creatoare a laboratoarelor din Apus, a avut îndemnuri de acasă. Materialul ce-l studia era din regiunea „muscelor“ dintre Dâmbovița și Olt. Ca și miticul *Anteu*, capătă noi puteri în contact cu pământul țării, iar firul *Ariadnei* conducător în labirint, chiar și în această vreme a studiilor în străinătate, l-a dat tot profesorul *Mrazec*, care bun cunoscător de oameni, cum este, a apreciat chiar dela început și a sprijinit năzuințele tânărului *Popescu-Voitești*.

V.

Venirea profesorului *L. Mrazec* la universitatea din București coincide cu marea schimbare în politica economică a țării românești. Petrolul, despre existența căruia în regiunile subcarpatice ale României se știa de mult, are tot mai mare importanță. Intrebuințat la început ca medicament băbesc, apoi ca lampant, la luminat, capătă la începutul secolului nostru, — prin industria automobilelor și a motoarelor cu combustie internă, — un avânt pe care nimeni nu l'ar fi întrevăzut cu câteva decenii în urmă. Ministerul agriculturii, ca minister al economiei naționale, înființează Institutul Geologic al României, pentru studierea noilor bogății miniere și numește director al acestui Institut științific pe profesorul *Lud. Mrazec*.

Astăzi geologii în Țara Românească sunt tot atât de numeroși, cum sunt cântăreții de operă în Italia. Directorul operii nu-i niciodată în încurcătură, când se îmbolnăvește tenorul: din fereastra biroului

său face un semn cu mâna și din piață se prezintă doi sau trei, cari pot să-l înlocuiască. Dar altfel era situația la înființarea Institutului Geologic. Totul era de creat. Nu erau nici oameni pregătiți, nici atmosfera preparată pentru lucrările geologice. A trebuit încrederea de vizionar a directorului *Mrazec*, tenacitatea lui la muncă, spiritul lui mlădios în a ocoli greutățile și prietenii hotărâtoare pe care a știut să le câștige, pentru ca în pajiștea dela Capul Podului să ridice falnicul institut destinat studiilor geologice ale țării. A adunat în cadrele institutului nou creat pe toți cari puteau da o contribuție la studierea geologică a țării, a chemat și străini, geologi cunoscuți, a trimis la studii în străinătate pe elevii și colaboratorii săi și a înjghebat opera, care dela început chiar a cântat atât de bine.

Profesorul *Voitești* a fost numit geolog al Institutului încă din anul 1909, când s'a întors dela Paris, dela prof. *Haug*, și a părăsit Institutul cu zece ani mai târziu ca geolog șef, chemat fiind ca profesor la universitatea din Cluj.

Materialul colectat în mușcelele dintre râurile Dâmbovița și Olt, în timpul cât

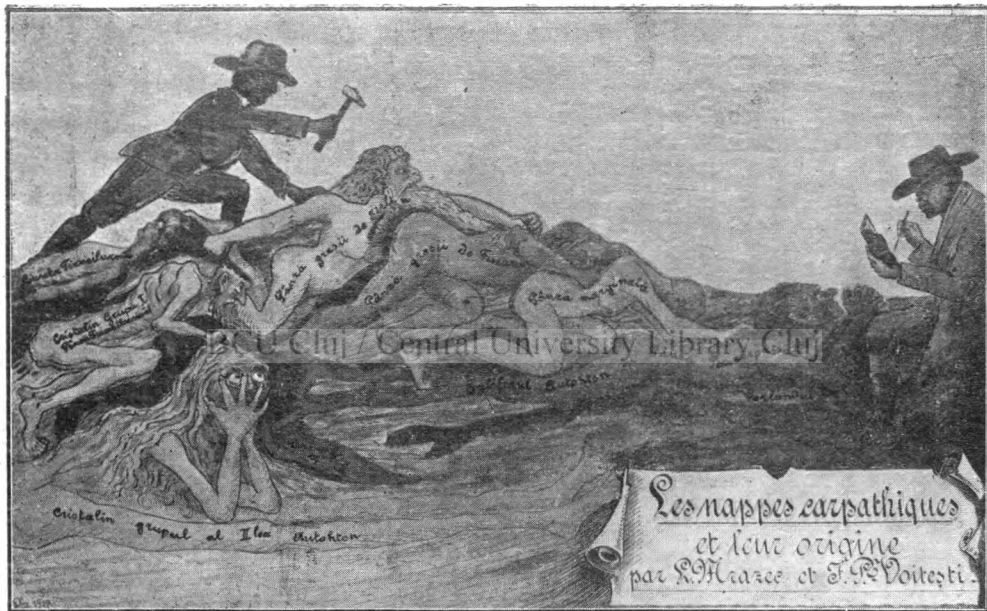
era profesor la școala normală din Câmpulung, geologul *Voitești* l-a publicat în Anuarul Institutului Geologic al României din anul 1908, dând și întâia hartă geologică a acestei regiuni și a morților ei petrificați. În anul următor întregeste această lucrare, dând și un studiu stratigrafic al regiunii. În volumul III al Anuarului Inst. Geologic tipărește teza de doctorat cu titlul „*Contribuțiuni la studiul stratigrafic al Numuliticului din depresiunea Getică*“.

O teză de doctorat prea adeseori caracterizează dascălul și școala la care s'a făcut și de prea puține ori pe cel care a făcut-o. Teza de doctorat a profesorului *Voitești* e un pisc din vârful căruia se vede întreaga lui operă din anii ce au urmat. În ea, pe lângă descrierea amănunțită a numuliticului getic, dând o contribuție serioasă la cunoașterea lui, descriind 13 forme noi de numuliți, comparându-l cu numuliticul din celelalte regiuni carpatice, cuprinde și raportul dintre formațiunile cretacice-numulitice și cristalinul marginal. Fixează întreruperea cristalinului Coziei la Nucșoara și încălecarea lamei de cristalin de tipul

Leaotei peste eocenul din câmpiile Vâl-sanului—Râul Doamnei. Amănuntele care le apreciază specialistul nu prea au ce căuta în această scurtă dare de seamă asupra vieții și operii prietenului meu, cu toată că numai cunoscând această operă putem să ne dăm seama de valoarea ei.

Geologii, studiind cojocul petecit al pământului, fixează natura și timpul cârpi-turii, mărimea petecului și așezarea lui lângă celelalte petece, sau peste alte pe-tece mai vechi. Intreruperea cristalinului Coziei la Nucșoara, pe care noi o anun-țăm ca o observație deosebit de valoroa-să, fixată în teza doctorului *Voitești*, pen-tru lumea mare înseamnă atât: petecul mai vechi din roce șistoase (foioase) ca cele dela Cozia, încetează la Nucșoara, de unde începe un petec nou. Ei bine, veți zice, lângă un petec vechi un petec nou... Și... Iar geologul va spune: importanța o găsim în faptul că petecul vechiu este cu-sut de petecul nou „cu ață albă”. Și atunci de aici alte și alte deducții.

Incălecarea lamei de cristalin de tipul Leaotei peste eocen, fixată pentru întâia dată în aceeaș teză, nu e vre-o faptă a vreunui cavaler medieval, care a încăle-

Pânzele Carpatine și originea lor. Desemn în penița de Prof. I. P. VOITEȘTI
La stânga Prof. VOITEȘTI la dreapta L. MRAZEC.

cat o lamă din fabrica Leaota, ci e tot un astfel de petec de pânză din cămașa pământului, cusut pe cojocul de lână al bătrânului și zdrențurosului pământ. În loc ca pânza cămășii să fie sub cojocul de lână, e deasupra lui. Ca să vorbim în limba geologicească, când vedem vara gulerul cămășii resfrânt peste veston, ar trebui să zicem: cămașa a încălecat vestonul. Pentru stabilirea raporturilor între diferitele petece ale pământului, pentru înțelegerea conținutului din adâncimile scoarței terestre, acest fel de constatări sunt de cel mai mare interes.

Nici astăzi nu se împacă geologii cu aceste feluri de încălecări, cu toatecă ele au fost stabilite și la noi și în multe alte puncte pe suprafața pământului. Atunci însă, în 1910, când se făceau aceste constatări, trebuiau să fie spuse cu oarecare timiditate, dacă voiai să fi considerat om serios. *G. Munteanu Murgoci*, care în 1905 a fixat pentru întâiași dată o pânză de încălecare de cristalin mezozoic în Carpații meridionali, era în ochii miopilor din acea vreme — cum îmi spunea el însuși — „poetul care și-a încălecat Rozi-nanta“. Constatarea prietenului *Voitești*

venea în ajutorul acestei teorii a încălecărilor, care dacă nu au fost atunci combătută e a se atribui marelui autorități a profesorului *Mrazec*, care a acceptat și el constatările elevilor săi.

Lucrările anilor următori sunt în partea lor cea mai mare lucrări de tectonică: „*Tectonica Văii lui Stan*“ în colaborare cu *G. Murgoci*, „*Date noi asupra klipelor carpatice*“, în colaborare cu profesorul *L. Mrazec*, în care fixează locul acestor klipuri între liniile mari structurale ale unităților tectonice din Carpați. „*Clasificarea Flișului carpatic*“ este o lucrare de sinteză în care alături de profesorul *L. Mrazec*, stabilește unitățile tectonice ale Flișului în Carpații orientali, delă valea Prahovei până la izvoarele Tisei, arătând totodată cum formațiunile cretacico-paleogene sunt aranjate în pânze-solzi cari se suprapun. Doi ani mai târziu prof. *L. Mrazec* și *Voitești*, reiau această chestiune și într'o lucrare tipărită în volumul V al Anuarului Inst. Geologic, dau o mai mare extindere și o mai largă documentare datelor asupra structurii Flișului carpatic.

Studiile geologice ce le face geologul

Voitești cuprind cele mai diferite regiuni ale țării: valea Oltului, Ialomiței, Bezdeadului, în partea vestică a Depresiunii Getice. Valea Prahovei și Teleajenului, Valea Doftanei, Ogretin-Mierla, în regiunile Flișului din Carpații Meridionali, la Zemeș, Taslăul Sărat și Solonț, în Galiția la Kalusz și Stebnic și mai târziu în cele mai variate regiuni ale Transilvaniei. În toate aceste studii a confirmat și a îmbogățit observațiile asupra încălecărilor ce le au diferitele pânze structurale ale Carpaților.

20 de ani după teza de doctorat, în care anunță încălecare a unei lame de cristal în peste numulitic, construiește pentru prima dată mărșul plan al structurii în pânze de supracutare ale Carpaților românești, și stabilește strânsa legătură dintre pânzele carpatice și alpine. Stabilește 6 pânze de încălecare pe care le numește: Pânza Transilvană, Pânza Bucovinică, Pânza Getică, Pânza Rătezat—Băile Herculane, Pânza granitului de Șușița și Pânza Porților de Fier.

Puse pe taraba geologilor atâtea valuri de pânze structurale nu e mirare că s'a produs cam aceeași înfrigurare, pe care a produs-o mititicol șorțuleț de pânză de

încălecare a cristalinului peste mezozoic descris de *G. Murgoci* la 1905 în Carpații Meridionali.

O idee nouă, întocmai ca și o plantă trebuie să crească din sâmbure mic ca să devie un arbore viguros. În germenul ghindei nu ori cine vede stejarul puternic. Iar dacă tu vei încerca să explici că în ghindă e întreg stejarul, nu vei fi crezut, căci în ghindă nu le vei putea arăta cui-burile de ciori dintre ramuri. Poate nici eu nu văd toate aceste pânze și nici geologii români nu admit existența lor, sau o admit numai în parte, cred totuși că aceste pânze vor fi verificate în întregime, în curând câteva, mai târziu poate toate, și s'ar putea, ca moștenitorul acestei idei să găsească în lada moștenită vre-un cupon pe care maestrul de astăzi l-a trecut cu vederea.

Geologii când se laudă spun: „fiecare rând din studiul meu înseamnă 4 km. bătuți cu picioarele“. Cum cei care se laudă au și obiceiul să scrie sute de pagini — așa încât cu numărul paginilor aproape acopăr terenul explorat — să nu încerci să calculezi kilometri șirurilor din carte, că nu vei prea putea înțelege pentru ce a

trebuie să facă ocolul Africei, când studiază un colțișor din propria lor țară.

Vechea poveste a preotului bătrân din Criștior e totdeauna nouă. Sfinția sa serba jubileul de 60 ani de preoție, închinată cu evlavie Domnului. În cei 82 ani a trecut prea adeseori pragul sfântului locaș și a tămâiat de mii de ori pereții bisericii. În ziua jubileului, deodată cu ceilalți jubilanți a intrat în biserică și un tânăr profesor, care la prima ochire a văzut pictura neobișnuită și veche a bisericii. În cei 60 ani părintele nu a văzut coroanele ungurești din capul sfinților din biserică lui. Cum se și cuvine unui Român atât de bun, a mărturisit-o că dacă-i vedea — și noroc că nu i-a văzut — de mult le lua coroanele de pe cap. Și tot poporul a mărturisit alături de preotul său. A trebuit ochiul tânărului profesor, care în sfinții din biserică căuta trecutul ei, ca să observe ceea ce preotul nu a văzut în 60 de ani de tămâiere a zidurilor.

Avem nevoie de anumite principii călăuzitoare, de multe, de cât mai multe idei, a căror verificare o căutăm pe teren. Abandonăm una câte una din teoriile noastre și punem altele în locul lor. La

apus de soare, căzând de oboseală, poate cad și ele cu noi deodată, la răsăritul soarelui însă, deodată cu noi vin altele noi să ne însoțească. Să nu creadă nimeni că va observa pe teren totul și cel care vine după el va putea abia să verifice ceea ce a

Problemă grea. Prof. I. F. VOITEȘTI pe teren, la lucru.

făcut el. S'ar părea paradoxal, dar fiecare dintre noi abia observă 1%¹⁾ mai mult decât ceea ce ne revelează teoriile, ale căror verificare o încercăm pe teren.

¹⁾ Dacă cititorul este geolog, lui și numai lui personal îi acord 2%.

Vezi un strat plecat într'o parte, dar tu îl continui în închîpuierea ta departe sub pămînt în sinclinale și anticlinale; verifici apoi presupunerile tale și le coroborezi cu alte date ale observației și teoriei. La drumul bătut cu picioarele trebuie să adaugi drumul bătut cu gîndul însoțit de experiență. Raportul dintre aceste două drumuri este invers.

Profesorul *Voitești* n'aș putea spune că a bătut de fiecare rînd scris 4 km. cu picioarele. Ar fi și vai de picioarele lui. Dar știu că a bătut în unele locuri sute de km. și n'a scris încă nici un șir. De aceia cred că viitorii cercetători vor găsi înălbite frumos pânzele lui întinse de-alungul Carpaților.

VI.

M'am întrebat odată dacă va putea descifra cineva contribuția pe care a avut-o profesorul *Voitești* în lucrările lui de colaborare cu profesorul *L. Mrazec*. Rezolvarea problemei e destul de simplă: aceea pe care o are oricare colaborator cu profesorul său: îndrumarea, directiva, îndemnuri pe noi cărări și temperarea anumitor ecrescențe de-o parte — drumuri, rezultate și avânt de cealaltă parte. Am văzut pe amândoi profesorii *Mrazec* și *Voitești* dând îndrumările lor tinerei generații de astăzi și parecă niciodată nu mi s'a părut mai mare asemănarea între profesor și elev decât la acești doi oameni. Aceeaș bunăvoință, aceeaș documentare amplă, aceeaș exactitate a amănuntelor. Atâta deosebire doar că profesorul *Mrazec* cerea tânărului geolog să-i prezinte profilul regiunii, fiindcă mineralogul scruta adâncurile, profesorul *Voitești* cerea o mai mare precizie în trasarea direcțiilor diferitelor formațiuni, fiindcă

geologul scrutează întinderile. În esență amândoi cereau acelaș lucru.

Nu e deci nici o mirare că la plinirea vremii de robie a Transilvaniei, când Consiliul Dirigent s'a adresat celebrităților Universității din București să recomande profesori pentru Universitatea din Cluj, profesorul *Mrazec*, care făcea parte din comisiunea de propunere, a recomandat pe toți elevii săi și în primul rând pe profesorul *G. Munteanu Murgoci* la catedra de Mineralogie și pe profesorul *I. P. Voitești* la catedra de Geologie și Paleontologie.

Iar dacă mai târziu s'au răcit raporturile dintre profesor și elevul său, cred că dacă vor judeca împrejurările în care s'a făcut numirea de director la Institutul Geologic, nu vor avea nici unul ce să-și reproșeze.

Meritele pe care le-a avut profesorul *Mrazec* la înființarea Institutului Geologic și la avântul ce l-a luat știința geologică în țara noastră este necontestat. O personalitate de calibrul lui ar fi rămas în oricare altă țară în fruntea Instituției pe care a creat-o. Dar profesorul *Mrazec* a fost ministru al industriei și comerțului în tim-

pul guvernului liberal a lui *Vintilă Brătianu* și a condus ministerul de care depinde Institutul Geologic. In guvernul urmă-

Profesorii MURGOCI, VOITEȘTI, STANCIU eșind dela festivitatea de inaugurare a Universității din Cluj.

tor, național-țărănist, ministru al industriei a fost dl *V. Madgearu*, pentru care un liberal, și mai ales un om apreciat de *Vintilă Brătianu* nu mai putea rămâne în fruntea unui Institut care avea cuvânt, dreptul de-a opina, la distribuirea perimetrelor petrolifere. Un om atât de prevăzător ca dl *Mrazec*, care cunoștea moravurile dela noi, ar fi putut să ferească această Instituție de zguduirii, dacă ar fi despărțit activitatea științifică a acestui Institut, de activitatea de directivă economică și administrativă. Ministrul *Madgearu* consideră pe directorul Institutului Geologic un oficiant administrativ și la 60 ani funcționarii administrativi sunt pensionați. Directorul Institutului Geologic, creatorul acestui Institut, dl *L. Mrazec* e pensionat. Guvernul face apel la profesorul *Voitești* care e bine cunoscut mai ales de membrii ardeleni ai guvernului național-țărănesc. Profesorul *Voitești* ezită și a încercat să convingă pe cei ce-i cereau colaborarea lui, că profesorul *Mrazec* nu poate fi pensionat în această formă. I s'a răspuns: „pensionarea directorului *Mrazec* e fapt împlinit, noi nu discutăm decât numirea noului director, dacă nu vrei Dta ne vom adresa altuia“.

Pasul pe care l-a regretat mai mult profesorul *I. P. Voitești* în toate zilele ce au urmat, a fost acceptarea numirii sale de

Prof. I. P. VOITEȘTI în anul 1908.

director la Institutul Geologic, căci deodată cu această numire s'au început lungi ani de neliniște, de torturi sufletești și de

neplăceri. Era de prevăzut că numirea profesorului *Voitești* s'a făcut numai pentru opinia publică, justificând în felul acesta guvernul îndepărtarea profesorului *L. Mrazec* și înlocuirea lui cu un elev al lui, geologul Prof. *Voitești*.

Oamenii cu sufletul deschis ca *Mrazec* și *Voitești* n'au înțeles sforăriile din jurul lor și nu caut dacă s'a produs o anumită amărăciune sufletească justificată sau nu. Dar țin să spun că institutele de geologie și mineralogie dela Universitatea din Cluj au avut în toată vremea un cult pentru profesorul *Mrazec*, care a pus bazele noui acestor două Institute. La jubileul de 40 ani a Maestrului *Mrazec*, Institutul de geologie și mineralogie dela Universitatea din Cluj s'au transformat într'un singur altar pentru preamărirea Dascălului. Jăratecul de pe acest altar l-a alimentat în toată bună vremea *I. Voitești*. Recunosc cu toată sinceritatea acest fapt.

Iar dacă va mai fi să se producă încă vreun act de îndârjire și violentare a conștiințelor — așa cum prevăd — cred că vor regreta, fără să-și mărturisească, tot restul zilelor lor, atât dascălul cât și elevul.

VII.

Vorbind de școală și dascăli, nu putem să trecem peste cea mai completă școală a omului, care este căsătoria. Aceasta e școala în care faci în acelaș timp toate patru gradele: primar, secundar, superior și — cum să-i zicem — superlativ. O școală în care pot intra cei cu licență universitară ca și cei fără de școală, adesea cu avantajii pentru aceștia din urmă. O școală pe care o începi întotdeauna dela început și în care alfabetul din școală nu mai seamănă cu alfabetul altei școale. Repetenții sunt vecinic în fața unui alfabet nou.

În cursul anului 1910, geologul *I. P. Voitești* era adeseaori văzut în trenurile din Moldova. E adevărat că în aceeași vreme a făcut studiile tectonice de sintetizare și racordare ale flișului, publicate în „*Date noi pentru clasificarea Flișului Carpatic*“, dar aceste călătorii se făceau în zile de Duminecă și se opreau la gara Botoșani.

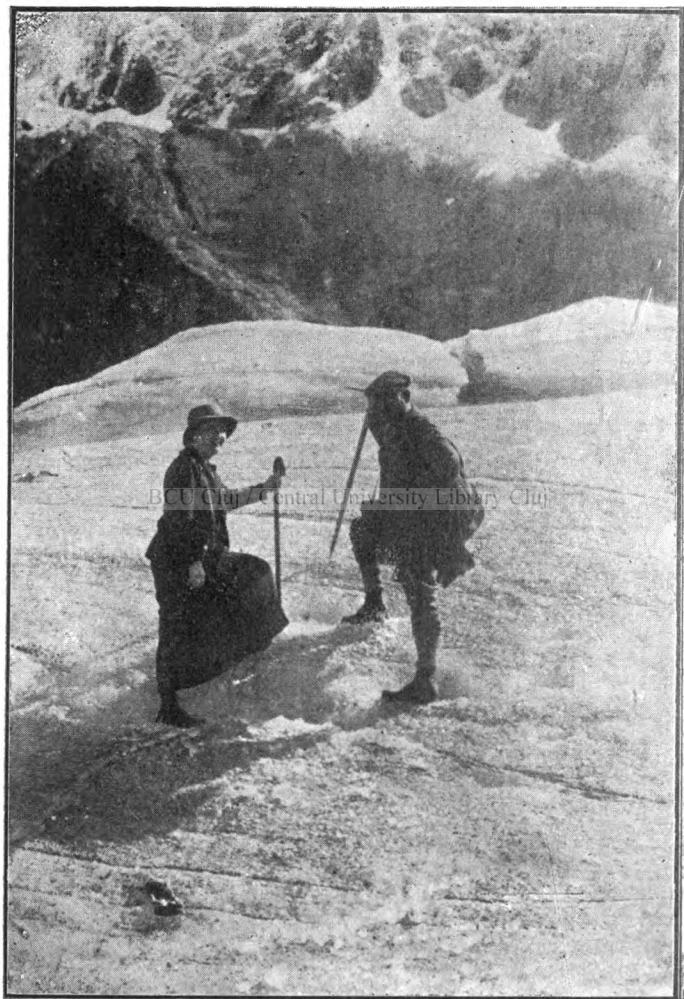

Profesorul VOITEȘTI în anul 1910.

Nu erau prea geologice. O cunoștință de vilegiatură era motivul acestor dese călătorii. Povestea, ca toate poveștile frumoase s'a terminat în cartea veșniciei. Cartea veșniciei, amintită atât de des de poeți, după toate chibzuirile mele nu poate fi decât matricola căsătoriților, căci ea ori leagă pentru vecii vecilor, ori, chiar când leagă pe timp mai scurt, te face să cunoști veșnicia. Poveștile frumoase sunt ale legăturilor fericite și de veci.

În 24 Oct. 1910 matricola căsătoriților din București înregistra căsătoria profesorului *I. P. Voitești* și a profesoarei *Elena Tomescu*, licențiată facultății din Geneva. Increderea, florile și veselia acestei zile nu au fost umbrite, nu s'au ofilit și nu au încetat în anii cari au urmat. În vremurile grele ale războiului și în ceasurile de cumpănă pe cari le are fiecare pământean, Doamna Luna, — numele intim familiar al D-nei Voitești — a ridicat avântul și a risipit norii.

Soartea fiecărui bărbat e umbra soției lui. Din tot ceea ce a creat științificește profesorul *Voitești*, în liniștea laboratorului său, revine o parte liniștei ce i-a creat-o consoarta acasă. În dedicația manualului

Dnā și Dl. Prof. VOITEȘTI în excursiune pe Mont Blanc.

de paleontologie, profesorul *Voitești* scrie: „Dedic această primă carte românească de paleontologie soției mele *Elena Voitești* pentru grija întotdeauna caldă și gata de sacrificiu și pentru priceperea cu care a știut să mă îmbărbăteze la munca neîntre-ruptă și de multe ori istovitoare, ce a trebuit să prestez în ogorul științei române“.

Unirea în cuget și simțiri a prezentat-o prietenul Ionică și lumii științifice străine: primul unionid cunoscut până azi din pontianul românesc, l'a numit în 1927 *Unio Lunae Voitești*.University Library Cluj

Poveștile cele mai frumoase sunt acelea care adorm mai curând copiii și astfel au capitolele cele mai scurte și dăinuirea cea mai lungă.

De ce am lungi noi acest capitol al frumoasei povești?!

VIII.

Dar dacă în casă nu a avut războaie, profesorul *Voitești* a făcut totuși două războaie. A luat parte și la războiul din 1913 în Bulgaria și la războiul de întregire al țării în 1916—18. Ușurința ce o are oricare geolog în privința orientării pe teren și a utilizării hărților, experiențele înlelungate pe coclauri și în locuri neprietenoase, măreța resemnare și acomodare la orice împrejurări, spiritul inventiv în procurarea celor necesare traiului, prevederea și măsurile ce și le ia fiecare geolog pentru ziua următoare, precum și îndemânarea de a se comporta cu oamenii, rezistența la oboseli, încrederea și voia bună, ce o găsești adeseori la acest soi de oameni, fac din geologi soldați de elită.

Profesorul *Voitești* a avut în ambele campanii comanda unor unități. În timpul retragerii în Moldova a comandat Regimentul 76, ferind pe cât s'a putut în cele mai grele vremuri pe oamenii săi de molimă. Tifosul exantematic secera mii

Prof. VOITEȘTI în uniformă de locotenent.

de oameni; satele erau contaminate, mijloacele de desinfectat lipseau cu desăvârșire; necunoașterea celor mai elementare măsuri igienice, indolența și fatalismul sătenilor mărea pericolul; necesitățile frontului înțețiau transporturile și astfel izolarea celor contaminați nu mai era posibilă; medicii erau insuficienți și reduși în activitatea lor la sfaturi, cari de cele mai multe ori nu putea fi urmate din lipsa medicamentelor. Totuși buna îngrijire a soldaților a ferit Reg. 76 de contaminare până când, din ordin superior, Majorul Voitești a fost nevoit să ocupe cu oamenii lui o localitate infectată de molicimă.

Nu era lucru ușor să conduci poporul tău prin marea roșie a exantematicului din acele vremi. Fiecare voinic culcat de nemiloasa boală reprezenta un străjer al țării, un tovarăș și un frate de sânge dat în grija ta. Să stai cu mâinile încrucișate și să ceri superiorilor ajutoare, cari lipseau de unde le-ai fi cerut, era peste puterile unui om cu milă și simț de răspundere. Comandantul regimentului 76, majorul Voitești, a oprit un tren cu cisterne de benzină, a luat cantitatea necesară

pentru desinfectarea caselor și hainelor, a mai cerșit dela un ofițer înțelegător al situației — inima nu a lipsit Românului nici în cele mai grele situațiuni — puțin ceai și zahăr și câteva medicamente pentru bolnavi, a oprit convoiul morții și cu puținele mijloace, ce le mai avea, a întors de pe calea morții sigure câteva sute de ostași. Rar, când vorbește despre aceste zile i se oprește vorba la mijlocul zicerii și numai căutătura lui aleargă departe, fără să o poți urmări . . .

Cine și-ar fi putut închipui că în Țara Românească să ducă lumea lipsa sării? Suntem țara cea mai bogată în sare și cele câteva opere literare nesărate nu puteau indica absența sării de pe plaiurile noastre. Dar în o bună zi căile de comunicație dela salinele Moldovii au ajuns în bătaia bateriilor dușmane. Cele două minerale ce se pot toca și păpa, sarea, care e cea mai ieftină și aurul, care era cel mai scump, au ajuns să aibă în satele Moldovei acelaș preț și să fie la fel de nevăzute. Marele Stat Major al armatei trebuia să aibă și aceasta grijă. A dat deci ordin maiorului *Voitești* să lase celui mai mare în grad comanda regimentului, să se ducă la

Iași, să stea la dispoziția Institutului Geologic al României și să caute sare pentru armată și populația civilă.

Geologul *Voitești* a lucrat mult în regiunile cu sare și cu câțiva ani în urmă a scris asupra vechimei saliferului, dar de astădată nu căuta saliferul, ci însăși sarea, care trebuia să fie într'un masiv ușor accesibil și exploatabil. L'a găsit la Sărata din regiunea Bacăului, de unde s'a și exploatat sarea necesară armatei și populației din dosul frontului până la sfârșitul războiului. La Bacău unde trebuia să dea raport asupra misiunii ce i s'a încredințat, cade bolnav de aceeaș molimă exantematică, care amenința atunci pe toți cari erau nevoiți să intre în forfoteala mulțimei. La *Spiridonia* din Iași unde s'a transportat, grație organismului său rezistent și viguros, grație unei intervențiuni făcute la timp pentru a fi reținut la marginea ferestrei, înspre răcoarea căreia s'a îndreptat în timpul delirului boalei, a rămas în viață. A privit moartea în ochi, s'a luptat cu ea și a învins-o. Mai avea multe alte de făcut în viață.

Abia întrămat e trimis de Marele Stat Major la exploatările de petrol dela So-

Ionț și Moinești în aceeași regiune a masivelor de sare dela Sărata-Bacăului. Era vara anului 1918, vara epopeii românești. Frontul de luptă cimentat în însuflețirea piepturilor dela Mărăști și Mărășești opune rezistență înzecită atacurilor dușmane. În spatele frontului se lucra cu aceeași intensitate. Sondele dela Moinești după sfaturile maiorului geolog *Voitești* și-au înzecit producția. În lunile de toamnă fuga dușmanului învins a putut fi urmărită din automobilele acționate de benzina dela Moinești.

Mayorul de rezervă *Voitești* a ținut elevilor școalelor militare, viitorilor ofițeri, mai multe conferințe despre importanța studiilor geologice pentru tactica de război și chiar studenților săi universitari, studenților dela Academia de Agricultură din Cluj și celor dela Școala politehnică din Timișoara le-a amintit adeseori ce pot face ei ca viitori geologi pentru apărarea țării, prima datorie a fiecărui bărbat.

IX.

Pentru un geolog român sarea e ca pădăria câmpurilor, pe care o vezi înflorind în toate șanțurile. Cele peste 200 de masive de sare și mulțimea izvoarelor sărate îți răsar în cale în orice parte ți-ai îndrepta cercetările. Puternice zăcăminte, masive neexploatate, să înșiruie ca mărgelile unele lângă altele și formează două danturi în jurul arcului carpatic: o dantură internă Carpaților și încadrează limba Câmpiei Ardelene, iar cealaltă externă în jurul Arcului Carpatic. (Două rânduri de danturi n'au nici Oltenii). Acești colți albi de sare sunt în cele mai multe locuri acoperiți de buzele unor pături de argilă, totuși sunt prea adeseori tradați de izvoarele sărate, care se preling dintre aceste buze întredeschise. În alte locuri, sfidând ploile cerului, masivele de sare ies la suprafață surâzătoare, acoperite abia de o strașină de argilă protectoare. Experiența ta de geolog va găsi cu ușurință inflamația gingiei de argilă și roce sedimentare, pe care dintele de sare stă să o străpungă.

Sarea e destul de plastică la presiunile mari din scoarța pământului pentru ca să se deformeze și să ia forma unui dinte, care se ridică la suprafață pe fracturile, ce se ivesc în scoarța pământului. Intocmai ca un sâmbure strâns între degete, sarea țîșnește dintre păturile înconjurătoare, cari pentru a ajunge mai aproape de vetrele calde din interiorul pământului își dau coate și se împing sub presiunea celor din urma lor. Sarea țîșnește prin culetele diapire, cum le numește profesorul *Mrazec*, lărgeste fractura din scoarța pământului, și rănind păturile prin cari se ridică, bombează păturile suprapuse. Aceste bombături de sare, gîngei umflate cum le-am zis mai înainte, *pegmoze* cum se numesc în știință, pot fi identificate din stratele sedimentare din jur, cari toate înclină în afară. Păturile rănite de mișcarea ascendentă a sării sunt sfârticate și bucăți din ele sunt ridicate în capul masivului, sau în învelișul de argilă din jurul acestuia și formează o *brecie*.

În romanele polițiste detectivul stabilește drumurile bătute de delicvent după culoarea prafului și noroiului de pe ghete, geologul va descifra drumul făcut de sare după materialul aflat în brecia sării.

Încă nimeni nu s'a ocupat la noi atât de intensiv cu lămurirea acestei probleme a brechiei sării ca profesorul *Voitești*, care în nu mai puțin de 8 lucrări aduce contribuții noi pentru lămurirea acestei chestiuni. În unele din aceste lucrări studiază materialul mineral și paleontologic prins în brechia sării, și arată că brechiile masivelor de sare dela Târgul-Ocna, dela Slănicul Prahovei și dela Sărata lângă Bacău sunt formate numai din înarmături de roce eocen-oligocenice, iar altele aduc cu ele chiar și roce mai vechi. În alte lucrări profesorul *Voitești* studiază formele acestor inclusiuni din brechia sării și dă explicațiile necesare pentru înțelegerea scrijeliturilor de pe fețele lor lustruite. Prinse în brechie, blocurile sunt frecate și piliate de rocele pe lângă care trec, iar colțurile mai rezistente ale acestora lasă brazde adânci în fețele lustruite ale fugarelor.

S'ar părea că aceste studii nu pot să aibă nici o altă importanță decât mulțumirea curiozității științifice. Probabil blocurile lustruite au fost văzute și observate și de alții, dar nu le-au atribuit importanța cuvenită și nici nu le-au dat explicațiile atât de simple pentru logica profesorului

Voitești. Cei mai mulți geologi privesc incluziunile din breția sării ca fiind luate din rocele împrejmuitoare masivului de sare, iară blocurile făcute și lustruite, acolo unde ele au fost observate, în regiunea Salt Range (India) au fost considerate ca aparținând glaciațiunii permienne. Ele se găsesc în breția sării permienne din India, cum s'au găsit în breția sării dela Podenii-n și se vor mai găsi în brețiile altor 1 de sare. Ar trebui oare să admitem glaciațiuni în toate epocele? Nu. Lustruiri și scrijelări au putut provoca și masivele de sare în timpul ascenziunii lor în scoarța pământului, fiind și aici vorba de o curgere a masselor ca și la ghețari. Aceste blocuri lustruite sunt chiar o dovadă a mișcării ce o execută sarea în scoarța pământului. Variațiunea mare a incluziunilor — din breția sării, atât ca conținut mineral cât și ca mărime — unele din ele fiind enorme — ne pune în măsură a deduce conținutul păturilor pe cari le-a străbătut masivul și mărimea forțelor mecanice, care le-au pus în mișcare.

Profesorul *Voitești* crede că dacă masivele de sare străbat prin culele diapire ale scoarței pământului și se ridică către

suprafață, ele trebuie să vină de desuptul tuturor formațiunilor geologice reprezentate în brechie. Mai departe concluzia logică a acestor studii e că poziția pe care o ocupă un masiv de sare în scoarța pământului e de cele mai multe ori o poziție tectonică și numai rareori una stratigrafică și astfel rocile din jurul masivului de sare nu ne pot da indicații cu privire la vârstă și geneza sării. A accentuat deci necesitatea de a deslega apariția masivelor de sare de carapacele unei formațiuni și însemnarea ei deosebită în hărțile geologice.

S'ar părea că lumea nu are prea mare folos din acest fel de studii și că ele nu prezintă nici un interes deosebit. Dar aceste constatări la aparență de puțină importanță, sunt piloții cari susțin cele mai mărețe construcții ale științei. În un ceasornic nu toate roțile poartă arătătoarele minutelor și ceasurilor, dar ele prinzându-se unele de altele vor indica pe cadran bătaile de inimă ale timpului. O constatare științifică poate fi astăzi o roțiță neîntrebuintată, dar mâine va putea fi utilizată în cine știe ce mecanism de construcție fină. În știință nu vor putea fi utilizate ro-

tițele fără dinți, acelea cari nu au axe, sau acele ale căror axe sunt strunguite din autoritatea magistrului. (Mecanicul acestora are de obicei dispreț suveran pentru tot ce iese din prescripțiile eului său dublat de al măestrului).

Studiile și teoriile asupra sării pot să sareze și alte bucate științifice: În preajma masivelor de sare găsim zăcămintele de petrol. Dacă noi am cunoaște probabila legătură dintre sare și petrol în privința genezii și a formelor de zăcământ ale acestor două minerale, am putea mai ușor să pătrundem secretele chimirului care le conține pe amândouă. Astăzi sunt încă geologi cari admit că între sare și petrol ar fi cam aceeaș legătură ca între sarea și petrolul dela băcănie, unde amândouă se găsesc în colțurile opuse ale dughenii și nu prea pot înțelege pentru ce în natură ele vin atât de des împreună. În general însă toți oamenii de știință admit buna frățietate a acestor două minerale. Văzându-le împreună toți se întrebă de unde vin și cum vin, și le scrutează geneza și tectonica zăcămintelor.

Cavalerul Lohengrin nu și-a tradat originea decât în momentul dispariției lui.

Se pare că petrolul își ascunde la fel originea și vom cunoaște geneza acestui mineral abia atunci când rezervele existente se vor diminua, și omul va fi silit să producă prin sinteză derivatele lui.

Sarea, biata Elza de Brabant, rămâne topită de durere, dar să reface la cea mai mică evaporare a soluției în care e cuprinsă. Marele rezervor de sare, apa mărilor, conține cantități atât de mari, încât exprimate în cifre ele ne par enorme chiar și în aceste vremuri de devalorizare a cantităților. Nu mai puțin de 21,8 milioane km.³ ar fi cantitatea de sare ce s'ar putea extrage din apele oceanelor. Evaporând toate mările ar rămânea pe fundul lor un strat gros de aproape 48 m. sare. Departe de a dispărea prin întrebuințare — râurile duc sarea lacrimilor omenești în mare — aceasta cantitate se mărește în fiecare an prin clorurile exalate de vulcanii activi.

Sarea prea e aproape de noi și de viața noastră ca să-i putem cunoaște originea. Nu ne întrebăm cum a luat naștere aerul, oxigenul și azotul din el, cum a luat naștere apa, oxigenul și hidrogenul din ea și nu ne putem da seama cum a luat naștere sarea.

Toți cari au încercat să pătrună taina
originei sării, s'au mărginit la circuitul pe
care ea îl face în natură: Disolvită în apă
sarea ajunge în mări, iar din mări, întru-
cât se încumetă să facă excursiuni în do-
meniul uscatului, se consolidează iarăș în
sare albă. Toate teoriile referitoare la ori-
ginea sării descriu numai mecanismul
prin care uscatul captează sarea mărilor:
Vârșă Golfului Caras-Bugas primește me-
reu apă sărată din Marea Caspică și deo-
dată cu ea toată bogăția de săruri amare
și fauna caracteristică mărilor. Apa eva-
porează destul de repede sub influința re-
giunilor aride din jur, și depune sulfatați și
resturi ale organismelor, cari se prăpădesc
în saramura concentrată a Golfului. Sare
comună să depune foarte puțină în acest
Golf, și anume în pături subțiri, cari alter-
nează cu gipsuri și argile și e impurificată
de resturi organice. Tot astfel concentra-
rea sării în deșerturi și în depresiunile
continentale lipsite de scurgeri spre mare,
vor putea să explice unele cazuri speciale
de concentrare a sării, dar nu pot explica
frecvența și marea întindere a masivelor
de sare din Regiunile Carpatice.

La noi în țară Prof. *Cobălcescu* a fost cel dintâi care, pentru a explica strânsa legătură dintre sare și petrol și mai ales cantitățile atât de mari ale acestor minerale în pământul țării noastre, considera sarea și petrolul ca produse ale activității vulcanice. Clorul, care împreună cu alți mineralizatori se degajă din magmele vulcanice, în adâncimi, unde e dată posibilitatea de concentrare și înmagazinare, dă naștere la diferite cloruri, întocmai cum hidrocarburile metalice desprinse din aceleași magme, dau naștere petrolului și diferitelor filoane metalifere. Considerând sarea ca un produs de sublimare, explică atât cantitățile enorme ale masivelor, cât și puritatea lor. Părerile marelui *Cobălcescu* au fost susținute la noi de profesorul *G. Murgoci*. În străinătate, mulți și mari geologi americani susțin originea vulcanică a sării. *Murgoci* admitea originea vulcanică numai pentru petrol nu și pentru sare, dar admitea ipoteza formulată de el pentru întâiaș dată, după care masivele de sare și zăcămintele de petrol apar în apropierea unei linii vulcanice scufundate, din care ne-a mai rămas numai straturile de tufuri din regiunile Subcarpatice.

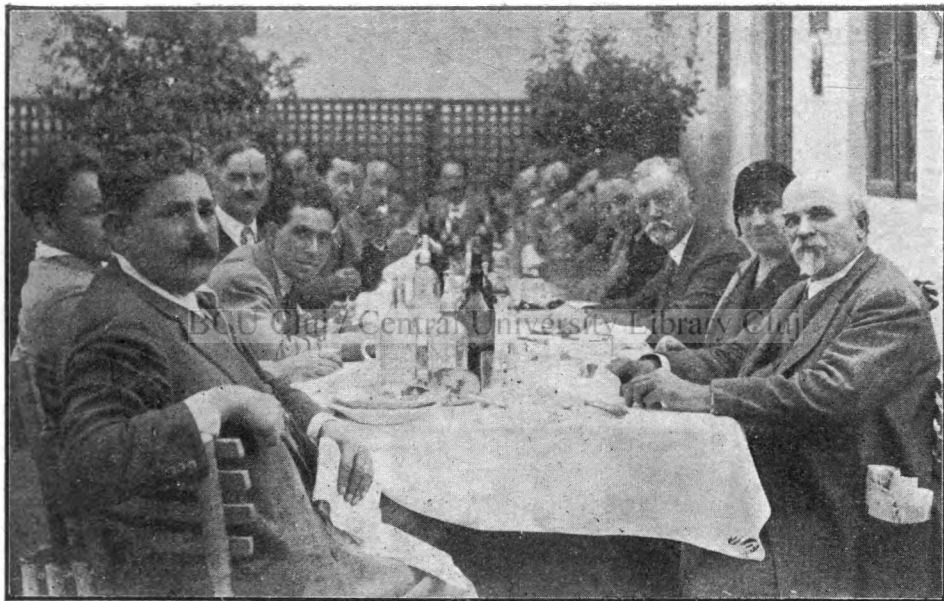
Astăzi vorbind cu un geolog român îți admite eventual că berea proaspătă este eruptivă, așa cum vinul e cristalin și țuica sedimentară (adecă sedimentează stomacul), dar nu va admite că petrolul ar putea fi de origine eruptivă. Insuși profesorul *Voitești*, care are o deosebită considerație pentru munca mineralogilor și petrografilor vorbind de teoria vulcanică a sării și a petrolului, scrie cu oarecare desconsiderare următoarele: „O susțin în general chimiștii și mineralogii petrografi și deci și argumentele lor sunt bazate mai ales pe experiențele chimice de laborator“. S'ar părea că geologii verifică aserțiunile lor în natură ...

Prof. *Grigore Cobălcescu* a expus teoria sa asupra originii și zăcămintelor de petrol în discursul de recepție la Academia Română în 1887. Cu 20 ani în urmă (1907) în aceeaș sală a Academiei Române profesorul *L. Mrazec* ține discursul său de recepție cu acelaș subiect vorbind „*Despre formarea zăcămintelor de petrol din România*“. Câtă schimbare în 20 ani! De astă dată vorbea un mineralog petrograf, dând o nouă formulare vechei teorii

a genezii organice a petrolului. Mineralogul și chimistul erau dublați în persoana profesorului *L. Mrazec* de geologul, care a lucrat pe teren ani de zile în regiunile petrolifere și care cu simțul fin de a sesiza nepotrivirile a ridicat problema apelor sărate — iodurate, ce însoțesc petrolul. Despre acestea nu se mai putea susține că sunt de origine vulcanică. Aceste ape s'au îmbogățit în iod prin microorganismele animale și vegetale, cari au populat aceste ape. La sfârșitul vieții lor micile ființe au coborât în mълul fin din fundul lacurilor sau al lagunelor sărate, dând sapropelurile, iar în cursul vremurilor sapropelitele (rocele mume ale petrolului). Acestea prin o transformare specială în soluțiunea sărată, — iodurată, au dat naștere hidrocarburelor de petrol.

Explicarea dată de profesorul *L. Mrazec* răspunde tuturor întrebărilor ce și le pune un cercetător al zăcămintelor noastre de sare și petrol. Ea este astăzi acceptată de cei mai mulți geologi români și străini.

Dar bietele ipoteze sunt regine de o zi. Cuceresc mințile miilor de cercetători, domină acțiunile și planurile ce se fac pen-

Societatea de geologie în excursiune. La dreapta Prof. L. MRAZEC.

tru viitor, ca în urmă să împărtășească soarta primului zeu, să fie detronate de propriul lor copil: o nouă ipoteză.

Profesorul *L. Mrazec* a pus singur masivele de sare în mișcare strecurându-le prin strungile cutelor diapire. Odată puse în mișcare ele nu au mai putut fi oprite. Fețele de alunecare și chiar scrijelăturile blocurilor lustruite din brechia sării au făcut să lunece mai departe aceasta teorie, iar unul dintre elevii lui, profesorul *Voitești*, ajunge la alte păreri asupra originii sării și a zăcămintelor de petrol.

Profesorul *Voitești* separă geneza sării de ciclul evolutiv al acestui mineral în scoarța pământului.

În prima lui fază de consolidare pământul, rupt din soare, după ipoteza Kant-Laplace, avea o peliță destul de subțire. Atmosfera era și ea influențată de izbucnirile pătimașe din interiorul globului terestru. Temperatura scoarței pământului într'un anumit timp al răcirii putea să fie 800° — 1000° . Rocale erau prinse la suprafață și formau o scorie silicioasă în jurul căreia plutea o atmosferă compusă din elemente și compuși chimici a căror temperatură critică se găsea sub 1000°C .

Între acestea erau și clorurile diferite (cea mai frecventă clorura de sodiu), cari volatilizează între 700—800°C. Din această atmosferă, într'adevăr înăbușitoare — nici mamelucii guvernelor nu ar putea-o caracteriza altfel — s'au precipitat clorurile primordiale și în primul rând sarea de bucătărie, așa cum din atmosfera noastră apa se precipită în formă de zăpadă. Lințoliul acesta alb de sare s'a aglomerat în adânciturile primei scoarțe, accidentată destul de puternic de izbucnirile violente ale titanilor din interior, prin ruperea, re-topirea și refacerea sloiurilor scoriacee abia încheigate.

Aceasta sare primordială a servit numai ca material prim în construirea ulterioară a massivelor astăzi existente. Ea a fost lipsită de orice incluziune organică, era

„La început, pe când ființă nu era, nici neființă, Pe când totul era lipsă de viață și voință“.

Ingropate în învelișul sedimentelor, ce au venit în urma lor, masele acestea de sare au rămas astfel până când fiul soarelui se înnegrește la față, pelița subțire a pământului se îngroașă, ca la oricare alt pământean, iar căldura inimei nu mai poate străbate la suprafață. Vapo-

rii de apă din atmosferă se precipită și ne dau primele mări, cari disolvă și duc cu ele în adânciturile scoarței clorura de sodiu, și formând astfel primele depozite de sare pură și primele masive de sare.

Masivele de sare reprezintă uneori mase enorme, ovoide, lenticulare sau lamelare, cu un conținut de ClNa pură, lipsite complet de resturi fosile, dispuse în strate alternative albe și vineții. Din încrețiturile acestor straturi, ca din încrețitura oricărei frunți, poți descifra cum s'au sbătut masivele să iasă la suprafață, străbătând pe linii tectonice de jos în sus și înșiruindu-se ca mărgelile pe ață de-alungul acestor linii de fractură.

De acum începe circuitul sării în scoarța pământului. Apa disolvă o parte a primelor masive de sare, o duce cu ea în adâncimile oceanelor sau în lagune și lacuri fără scurgeri. Nevoită de arșiță și vânturi calde, apa abandonează pe tovarășa sa în deșerturile aride, în golfuri și în alte capcane ale uscatului. Restul masivelor de sare, acoperite de sedimentele marine sau de depozite continentale, a fost sustras circulației superficiale. Masivele de sare își deschid drum de-alungul fracturilor atunci când svârcolirile crus-

tei le ghiontuește la suprafață. Ajunse „în lume“ cu timpul ele sunt prada picurului de apă care le duce în mare. Circuitul acesta de distrugere și refacere a masivelor de sare a continuat în mai multe epoce și formațiuni geologice.

Din ordinul Marelui Stat Major al armatei maiorul *Voitești*, pus la dispoziția Institutului Geologic ca să caute sare exploatabilă în Moldova, în câteva zile a indicat masivul dela Sărata (Bacău) ca cel mai potrivit pentru a fi exploatat în acele vremuri grele. Cu 20 ani în urmă profesorul *Voitești*, după ce în 25 lucrări tratează observațiuni noi asupra formațiunilor salifere și în alte 20 lucrări fixează legătura tectonică strânsă dintre sare și petrol, ne dă teoria sa asupra genezei sării în cuprinzătorul curs, care rezumă toate cunoștințele ce le avem astăzi asupra „*Geologiei zăcămintelor de sare*“. S'ar părea, că ordinul ce i s'a dat în timpul războiului de a căuta sare, l'a executat și după încetarea ostilităților de pe fronturi, până când a putut da și altora principiile secretului, care l'au ajutat în executarea ordinului primit. Principiile de îndrumare sunt tot atât de necesare omului ca și lumina soarelui și sarea pământului.

X.

Abia tămăduit de exantematic maiorul *Voitești* din ordinul Marelui Stat Major al armatei trece la Moinești și Solonț-Stănești să stea în ajutor, ca geolog, la exploatările de petrol din această regiune. Armata avea nevoie de petrol. Regiunea producea un vagon de țiței la zi. Geologul *Voitești* propune adâncirea sondelor, străbaterea brechiei sării și pătrunderea în oligocen, pentru a ajunge la zăcământul de petrol al acestuia din urmă. În câteva luni producția zilnică s'a mărit la 10 vagoane. Convingerea generală a geologilor în această vreme era că sub formațiunile salifere nu se mai poate afla petrol. Geologul *Voitești*, din studiile ce le-a făcut pe teren pentru clasificarea flișului carpatic, cunoștea bine regiunea și presupunea încălecarea diferitelor pânze și mai ales existența oligocenului peste sare. Astfel a putut propune adâncirea sondelor.

Să vezi și să observi totul ce-ți oferă regiunea e întâia și cea mai mare poruncă

a cercetătorului, dar puterea de a pătrunde dincolo de orizontul celor văzute e prima cerință, ce se impune geologului.

Descriind viața și opera unui alt om de știință, poți să amintești contribuția lui pentru înaintarea științelor, fără să înșiri noile teorii și ipoteze pe cari le are și prin cari diferă de ceilalți învățați. La geologi trebuie să le expui părerile și convingerile proprii, căci numai prin acești ochelari ai propriilor lor teorii și ipoteze văd altfel lumea și tălmăcesc din cercetări făcute la suprafață secretele adâncimilor. BCU Cluj / Central University Library Cluj

Am insistat ceva mai mult la descrierea părerilor ce le are profesorul *Voitești* referitor la sare, fiindcă prin concepțiile ce le are asupra zăcămintelor de sare se explică și strânsa legătură dintre zăcămintele de sare și petrol.

Întâia treime a veacului nostru s'a scurs studiind cea mai mare și mai prețioasă bogăție a pământului nostru național: petrolul. E natural deci ca și profesorul *Voitești* să fi dat deosebită atențiune studiilor asupra petrolului. A patra parte din lucrările sale științifice sunt asupra petrolului. Nu a fost congres geologic în țară

și în străinătate la care profesorul *Voi-tești* să nu fi discutat problema petrolului și a sării din Carpații noștri. A arătat în toate ocaziunile că 1) „Petrolul vine din profunzime pe aceleași dislocațiuni fracturate pe cari au venit și masivele de sare, fie că aceste masive au spintecat rocele până la suprafață, fie că sau oprit mai în profunzime la o adâncime oarecare. 2). In regiunile unde aceste fracturi au fost mai puternic lărgite de masivele de sare, au luat naștere și cele nai bogate zăcăminte de petrol. 3). Punera în zăcăminte a petrolului de alungul acestor facturi, ca și aceea a masivelor actuale de sare, s'a făcut sub influența puternicelor mișcări tectonice dela finele Pliocenului — începutul Cuaternarului“.

Referitor la originea petrolului a prezentat la Congresul Internațional de Geologie Aplicată dela Liège din 1930, o lucrare, în care documentează cu date de observație pe teren, că „în Regiunile Carpatice Românești fenomenele de distilare a substanțelor organice, în general resturi de alge marine, generatoare de hidrocarburi de petrol, sunt datorite căldurii provocate de „stressul“ tectonic în timpul cu-

tărilor postpliocenice și că migrarea și acumularea lor în zăcămintele actuale au avut loc concomitent și în măsura nașterii lor, impregnând astfel rocele poroase". La „stressul tectonic s’au adăugat și presiunile ce le-au putut exercita masivele de sare asupra stratului cu resturi de alge marine, pe cari le-a transformat în petrol. N’a insistat niciodată prea mult asupra originii petrolului. Probabil în aceasta chestiune nu a spus încă ultimul cuvânt.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

XI.

După marele război de întregire a neamului, țara cu hotarele întinse are nevoie de mai multe școale superioare. Universitatea Daciei Superioare din Cluj este reorganizată cu concursul universității din București. La catedra de geologie-paleontologie dela Facultatea de Științe a acestei universități este numit prof. I. P.-Voitești. Tânăr, dar temeinic pregătit, entuziast dar cu lungă experiență, extenuat de războiul care abia sfârșise și îi măcinase tot ce a avut, dar cu o dragoste de muncă și cu tot sufletul pentru misiunea ce i s'a încredințat, în câteva săptămâni organizează din nou catedra și institutul de geologie-paleontologie. Numește nou personal științific din oamenii ce i-a recrutat în împrejurările de atunci, făcând el însuș lucrările tuturoră până când i-a inițiat în munca administrativă și metodele științifice ale laboratoarelor universitare. Separă cursul de paleontologie de cel de geologie, își împune fără nici o remunera-

ție cursuri și lucrări practice, cari ar fi putut forma o a doua catedră. Pentru studenții săi, în cea mai mare parte ardeleni, cari încă nu au învățat în licee limba franceză și aveau cunoștințe sumare de limba germană, publică cursuri românești complete de geologie și geologia României, atașând acestui manual și prima hartă geologică a țării întregite; tipărește cursul de paleontologie și continuă *Revista Muzeului de Geologie și Mineralogie* pentru lucrările științifice ale institutelor și pentru a avea material de schimb cu o mulțime de periodice de specialitate, cari se trimiteau din Străinătate institutelor de mineralogie și geologie. Profesorul *Voitești* a întregit materialul instructiv al cursurilor de geologie și paleontologie, dând din propriile sale colecții materialul privitor la ținuturile Vechiului Regat; a compus și a desemnat sute de tablouri și hărți necesare învățământului.

Cursurile profesorului *Voitești* au claritatea expunerii lucrurilor văzute și experimentate, sunt spuse respicat într'o limbă colorată, cu accent în glas pentru lucrurile cari trebuiesc mai bine memorizate, cu un curs vioiu, fără poz, solemne și

ascultate cu mult interes și liniște. Adeseori creioanele studenților se opresc să mai ia note și singurele mișcări în sala de curs sunt ale vergelei arătătoare, care aleargă pe hărțile colorate dela un capăt la altul și ale ochelarilor pe cari printr'un gest profesorul îi saltă deasupra frunții. Studenții profesorului *Voitești* găsesc un singur cusur acestor cursuri: se țin cu prea multă regularitate.

Excursiunile ce le face profesorul *I. P. Voitești* cu studenții, sunt adevărate cursuri peripatetice și totodată zile memorabile, cari nu se mai uită în viață. Pregătite cu săptămâni înainte până în cele mai mici amănunte la cursuri și în regiunea în care se fac, dozate astfel ca să nu fie prea obositoare, dar să fie cât se poate de instructive, excursiunile sunt așteptate de studenți și de foști studenți, cari adeseori cer voie vechiului lor profesor să retrăiască momentele plăcute ale vieții lor de student. Voia bună nu e un contrast al seriozității. Nimeni nu trece marginele bunecuviință și ale respectului. Toți excursioniștii par membrii ai aceleiași mari familii. Limbile se desleagă și adeseori se în-

Profesorii VOITEȘTI și STANCIU în excursiune cu studenții la Cheile Turzii.

tâmplă ca profesorul *Voitești* să bată tac-tul și să dea tonul cântecului studentesc. Cel mai bun antidot al oboseții sunt glu-mele, voia bună și marșurile întonate de toți excursioniștii. Ele nu încetează decât când pacostea scoate în cale un bolovan care cere să fie ascultat, când se ivește un con de dejecție care adeseori este o adevă-rată colecție naturală de roce ale regiunii, când un colț de stâncă se coboară în cale, când vre-o linie de contact dintre două formațiuni geologice încrucișează drumul, sau când natura face concurență neleală exemplilor din manualele geologice. A-tunci cântecele fără de note încetează, studenții scot carnetele și iau notițe. Dar abia pornește gloata și iarăși răsună cân-tecul:

Sunt student la naturale,
Iupai-dia, iupai-da
Dară nu prea am parale
Iupai-dia da.

Cântec vechiu cu adevăruri și mai vechi în cuvintele lui, repetat de mai multe ori în cursul zilei, eliminând însă din el cu grijă întotdeauna o strofă, pe care abia seara o cântă băieții colegelor lor, studen-te, ca un memento că în fața profesorului

Voitești fetele nu au voie să pună pe fețele lor nimic din farmecele nenaturale.

Vrei puțin să te rujești,
 Dai cu ochii de *Voitești*
 N'ai cuvinte pentru scuze
 Taci și înghiți rujul de buze.
 Iupai-dia . . .

Profesorul *Voitești* a creat în institutul său o armonie naturală între colaboratorii și oaspeții institutului prin felul său tranșant și plin de bunăvoință. Oricine poate să studieze și să utilizeze mijloacele institutului de geologie-paleontologie pentru studiile ce voiește să facă. Din partea profesorului *Voitești* toți au cel mai larg concurs. Din armonia sufletului său picură stropi de armonie și în sufletul celor cari vin în atingere cu el.

Din anul Domnului 1919, de când a luat conducerea institutului de geologie-paleontologie, cu mici intervale, l-am întâlnit zilnic pe profesorul *Voitești*, fiind institutul de mineralogie pe care îl conduc eu, în același local cu cel de geologie și având biblioteca, sala de cursuri și salele de colecții comune. În anul 1936 când fac acest scurt rezumat al activității lui, îmi pare că greșesc mereu socoteala: nu-mi vine să cred, că au trecut 17 ani . . .

XII.

Geologii cu cât sunt mai mari cu atât au ciocane geologice mai mici.

Americanii își laudă automobilele și în romanele americane adeseori se descrie în sute de pagini supleța unei mașini și bucuria de viață a proprietarului ei. Dacă cineva ar scrie un roman din viața geologilor ar trebui să scrie cel puțin 50 pagini despre ciocanele geologice — cari în definitiv nu se deosebesc întru nimic de ciocanele de bătut coasele. În cel puțin 50 pagini se va descrie bucuria ce o are un geolog adevărat, când povestește isprăvile ciocanului său, despicătorul de capete ale celor mai încăpăținați bolovani. Rareori se desparte geologul de busolă și de ciocan și numai cu greu se hotărăște să le schimbe. Oamenii pietrelor de astăzi nu se despart de ciocanele lor, întocmai ca și oamenii neoliticului și diferă de aceștia numai prin faptul că nu și-le pun la căpătâi în mormânt. S'ar părea ca această vină nu se poate atribui lor, ci aceloră cari le

rămân în urmă. Chiar când e nevoit să-și înlocuiască ciocanul știrbit sau cu coada ruptă, geologul face cu inimă grea tranșacția sufletească de a înlocui vechiul ciocan mai greu cu substitutul lui mai ușor. Profesorul *Voitești* de zeci de ani are același ciocan geologic, fiind dintre oamenii cari nu ușor își schimbă prietenii. În anul 1931 după o gripă, care s'a continuat în o polinevrită și care l'a ținut la pat 2 luni de zile, a cedat și urmând exemplul marilor geologi și-a luat pentru câteva luni un ciocan mai mic. Într'o zi de vară însă a reluat vechea unealtă de încredere.

Într'o excursiune ce am făcut-o cu profesorul *I. P. Voitești* în regiunea Detunatelor ne însoțea un vechiu minier, bun cunoscător al locurilor. Ca toți minierii povestea de minerit și vâlvele minelor. Una dintre vâlve, spunea însoțitorul nostru, a dispărut după ce — întocmai ca un politician român vilegiaturist în străinătate — a abandonat în o galeriei a minei două măji de aur. Ca să-l aduc puțin la realitate pe omul nostru, care povestea tot felul de curiozități despre adâncurile minelor, l'am întrebat dacă își dă seama cât de mult aur ar fi în două măji. — „Cum să

nu?“ — mi-a răspuns omul — „eu și Dta n'am putea ridica de jos bulgăru de 2 măji, chiar dacă ni l'ar da cineva plocon, dar D-lui“, arătând în spre colegul *Voitești*, „cred că l'ar putea umfla în spate“.

Prof. VOITEȘTI în excursiune.

Robust, cu un organism care a îndurat multe oboseli fizice, rezistent și măsurat în mișcări, în excursiunile ce le face cu alți geologi, în timpul congreselor geologice, îl vezi totdeauna în fruntea convoiului spărgătorilor de piatră. Ce nevoie ar fi avut deci să-și schimbe ciocanul?

Tot așa de greu își schimbă și convingerile și credințele științifice. Le apără până la urmă. De aceea e întotdeauna între cei cari discută. Vrei să-l cauți pe *Voițești* în convoiul de geologi, caută-l între cei cari discută, în capul coloanei când urcă, la sfârșitul ei când coboară.

În numeroasele congrese geologice la cari a luat parte, cu toate greutatele ce le au cetățenii unei țări cu moneda depreciată și-a câștigat prețioși prieteni dintre cei mai renumiți geologi străini. La Congresul Geologic Internațional dela Bruxelles din 1922 împreună cu prof. *De Martonne*, prof. *Murgoci* și geologii poloni, ceho-slovaci și jugoslavi, a pus bazele „Asociațiunii Geologilor Carpatini“, pentru studiul geologic al Carpaților. A făcut comunicări științifice la Congresul Internațional de Geologia Petrolului, ținut la Londra în 1923, la Congresul Internațio-

nal de Geografie dela Cairo în 1924, la Congresul Geologic Internațional dela Madrid în 1926, unde a și prezidat o secțiune a congresului, la congresele Asociațiunii Geologilor Carpatini Lwow 1925, București 1927 și la Praga în 1931, la Congresul Internațional de mine și Geologie Aplicată dela Liège 1930, la Congresul Internațional de Geologie ținut la Paris în 1935 și la toate **manifestațiunile** internaționale ale geologilor. Prieteniiile ce le-a legat au contribuit mult la elucidarea adevăratelor stări de lucruri din țară, cunoscute de străini adeseori numai din descrierile dușmanilor noștri. Aprecierea specialiștilor străini și autoritatea de care se bucura în străinătate i-a dat voie ca în făurirea convingerilor favorabile țării noastre să folosească tot ciocanul cel mare.

INCHEIERE.

Profesorul *I. P. Voitești* împlinește 60 de ani.

S'ar fi căzut ca după exemplele străine amicii, colaboratorii și admiratorii lui să-i închine un volum omagial. Am fi putut strânge cu ușurință un frumos volum de studii interesante. Dar când universitățile române luptă cu mizerii materiale, nu ne putem gândi la tichia de mărgăritar a celui bogat. Iar volumele de acest fel, frumos ilustrate, costă mult și se vând puține.

Atunci ne-am gândit la un articol omagial într'un cotidian răspândit. Rândurile noastre erau destinate unui ziar drept cronică de popularizare, scrise pe înțelesul tuturor despre opera științifică a prietenului nostru. Scurt cuprinsă ea totuși s'a lungit mai mult decât pot cuprinde scurtele coloane ale unui ziar.

Opera științifică a prof. *I. P. Voitești* nu are nevoie de nici un fel de diluare. Specialiștilor nu le dau nimic nou și pu-

blicului mare poate prea puțin pentru a înțelege valoarea operii unei vieți închinată în întregime numai științei. Această viață nu mai are nevoie de îndemnuri, de sărbătoriri și de recunoașteri. Ele sunt numai pentru noi, prietenii lui, cari vom urma îndemnul vieții sale.

La 60 ani, din partea noastră: Sănătate!

C U P R I N S.

- I. Prof. I. P. Voitești ca geolog. Locul și data nașterii prof. Voitești pg. 7—12
- II. Omul de știință. Caracterizarea generală a lucrărilor și manuscriselor prof. Voitești pg. 13—17
- III. Concordanță între locul natal și caracterul omului. Caracterizarea prof. Voitești, omul pg. 18—22
- IV. Studiile primare, secundare și superioare ale prof. Voitești pg. 23—32
- V. Prof. Mrazec director la Inst. Geol. al României. Studiile ce le-a făcut geologul Voitești în cadrul Inst. Geol. al României. Pânzele structurale ale Carpaților pg. 33—44
- VI. Prof. I. P. Voitești director la Inst. Geologic al României pg. 45—50
- VII. Căsătoria. Vieța familiară a prof. Voitești pg. 51—55
- VIII. Prof. Voitești în timpul războaielor balcanic și de întregire a neamului pg. 56—61
- IX. Problema sării pg. 62—77
- X. Geologia petrolului pg. 78—81
- XI. Prof. I. P. Voitești la Universitatea din Cluj pg. 82—87
- XII. Prof. Voitești la congresele și asociațiile științifice pg. 88—92
- Incheiere pg. 93—94
- Cuprins pg. 95

BIBL. UNIV. CLUJ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1247 25 II. 1987

EXEMPLAR LEGAL